

درس نهم: کمال الملک

محمد غفاری معروف به کمال الملک نقاش نامدار ایرانی در دوره قاجار و اوایل دوره پهلوی بود. محمد غفاری (کمال الملک)، دومین پسر میرزا بزرگ خان از صاحب منصبان و کشاورزان خاندان معروف غفاری کاشان بود. کمال الملک از خانواده ای بود که از دوره افشاریه چندین هنرمند در آن بودند. او سال‌های نخستین زندگی را در خانه پدری در یکی از روستاهای کاشان گذراند برای همین امروزه این روستای کمال الملک نامیده می‌شود.

کمال الملک تحصیلات ابتدایی را در مکتب زادگاهش گذراند. پس از آن پدر کمال الملک که حرف‌هاش هم چون، نیاکانش نقاشی بود او را با برادر بزرگش به تهران فرستاد تا در دارالفنون در رشته نقاشی ادامه تحصیل دهند. محمد غفاری در ۱۲ سالگی با برادرش به تهران رفت. سه سال تحصیل آن‌ها در دارالفنون موفقیت آمیز بود. ناصرالدین شاه هنگام بازدید از دارالفنون از تابلویی که او از چهره رئیس دارالفنون کشیده بود خوشش آمد و دستور داد او را به عنوان نقاش دربار استخدام کنند.

پس از چندی ناصرالدین شاه شیفته آثار او شد و خود به شاگردی او درآمد؛ و پس از این او را در آغاز «نقاش باشی» و سپس «کمال الملک»، لقب داد. کمال الملک در مدت حضور در دربار ۱۷۰ تابلو کشید که معروف ترین آنها تالار آینه است و نخستین تابلویی است که آن را به نام کمال الملک امضا کرده است. از تابلوهای دیگر او می‌توان «پرده‌های زرگر بغدادی» و «میدان کربلا» را نام برد. کمال الملک در سال ۱۳۷۶ پس از ترور شدن ناصرالدین شاه، برای تحصیل به اروپا رفت.

سفر اروپا اثری مثبت در کار و دید او گذاشت. کمال الملک در سال ۱۳۷۹ به دستور مظفرالدین شاه به ایران بازگشت و کار در دربار را ادامه داد؛ سپس به عراق رفت و چند سالی آن جا ماند.

کمال الملک پس از بازگشت به ایران مدرسه صنایع مستظرفه را تأسیس کرد. در آن مدرسه رشته‌های مختلفی از هنر مانند مینا کاری، خاتم سازی، قالی بافی و..... آموزش داده می‌شد. پس از چند سال کمال الملک از کار دولتی و تدریس در آن مدرسه دست کشید و به ملک شخصی خود در نیشابور رفت. سرانجام کمال الملک در سن ۹۳ سالگی بر اثر بیماری و پیری در گذشت. آرامگاه او کنار مزار شیخ فریدالدین عطار نیشابوری و در شهر نیشابور است.